Тема. Державні та народні свята

Мета. Формувати уяву учнів про святковий народний календар; **викликати** інтерес до традицій українського народу у відзначенні свят; **узагальнити** знання дітей про державні, народні, релігійні свята; **розширити** уяву учнів про різноманітність свят; вчити доброзичливому спілкуванню; **розвивати** навички виразного читання, пам'ять, спостережливість, мовлення; **поповнювати** словниковий запас, **активізувати** пізнавальну діяльність; виховувати дітей на кращих традиціях українського народу, **виховувати** відчуття гордості за свою країну, любов до рідної землі і природи.

Обладнання. Ілюстрації, малюнки, святковий календар, фотографії, предмети побуту.

Хід уроку

І. Організація класу

Доброго дня! – бажаю я другові,
Доброго дня! – я вітаю пташину,
Доброго дня! – я вітаю людину,
Доброго дня! – я бажаю вам усім!
Вже дзвінок нам дав сигнал,
Працювати час настав.
Тож і ти часу не гай,
Працювати починай!

ІІ. Актуалізація опорних знань

1.Бесіда

- Любі діти! Усі ми любимо милуватися красою рідної природи. І кожного разу вона предстає перед нами у різних картинах і різних кольорах. Це рік-мандрівник створює різні картини природи, а допомагають йому чотири господині.

- Одна землю встиляє білою ковдрою…

- Друга одягає дерева в пишний наряд і заквітчує землю…

- Третя прикрашає барвистими кольорами сади, луки, городи, ліси і лоскоче сонечком…

- Ну а четверта господиня дбає, щоб побільше запасти дарунків природи…

- Хто вони - ці господині-чарівниці?

Діти

- Так це ж чотири пори року!
- Кожна пора року має свою неповторну красу. Багато хто вважає найкращою весну, бо все навколо оживає, буяє травами і квітами, сади і гаї наповнюються співом птахів. Хтось любить літо, бо воно манить нас

покупатися й позагоряти на сонечку, скоштувати солодких полуниць і соковитих черешень, помилуватися красою золотого колосся. А кого не зачаровувала краса осіннього лісу або біла казка красуні – зими? Всі пори року прекрасні!

- Яка ваша улюблена пора року?

Відповіді дітей

III. Робота над новим матеріалом

1. Повідомлення теми і задач уроку

- Кожна пора року не тільки дарує нам розмаїття кольорів у природі, а ще тішить нас різними святами. Недарма в народі говорять: «Скільки днів, стільки й свят!». Тож сьогодні будемо говорити про народні й державні свята різного циклу.

2. Рубрика «Народний календар»

- Першою про свої свята розповість найулюбленіша пора року всіх малят… А назва цієї пори року сховалась у загадці.

Учениця в костюмі зими загадує загадку:

Надійшли морози,
Ріки закували
І березам коси
Інеєм прибрали.
Пухова перина

Очі убирає,
Біла скатертина –
Ні кінця, ні краю.
Омертвіли лози,
Ледь гіллям хитають,
А в полях морози
Та вітри гуляють.

- Про яку пору року йдеться в цьому віршику-загадці?
- Про зиму!

Вчитель

Йде зима в поля, в гаї,
Ми вже бачили її –
В неї сніг та хуртовина
Довга ніч, коротка днина

- А ще вона дарує всім нам чудові свята, а вам, малята, багато подарунків і сюрпризів!
- Які свята принесла нам зима в родину?

Відповіді дітей

На дошці вчитель викладає назви зимових свят:

Зима

Святого Миколая Новий рік Різдво Свято Старого Нового року або Василя Водохреща Стрітення Масляна

- Народні свята давно відзначались у родині, і зараз деякі збіглися із державними і відзначаються разом.
- У грудні є свято, яке полюбляють усі діти. (Діти згадують)
- Так, це свято Святого Миколая! Воно святкується 19 грудня і вважається одним із головних зимових свят. Це народне свято.

Розповідь дітей про це свято

1 – й учень

Коли Святий Миколай
З неба на землю йде,
То кожний дім і школа,
Мов вулик бджіл, гуде…

2 – й учень

Хай Микола – гість із неба –
Дасть всім те, що кому треба.
Нам у клас – бажання вчитись
І ніколи не сваритись.

3 – й учень

Молюсь до тебе, Миколаю,
Молюся щиро і благаю:
Дай щастя дітям на землі,
Щоб жити в радості й теплі.
У день святого Миколая
Потіш дарунками усіх,
І в кожній хаті хай лунає
Весела пісня й щирий сміх.

4 - й учень

Ой хто, хто Миколая любить,
Ой хто, хто Миколаю служить.
То тому Святий Миколай
На всяк час помагає.

- Дуже багато людей сподіваються на заступництво цього надзвичайно доброго і щедрого святого, але ніхто так не любить старенького, як діти. Кожен щось отримує від нього в подарунок, який залежить від того, як дитина поводиться.
- Діти, яке свято у вас найочікуваніше?
- Звичайно - Новий рік!

Фізкультхвилинка

Учні співають новорічну пісню «А зима сипле сніг лапатий…»

- Яке веселе свято ! Новий рік – це державне свято і відзначається воно 1 – го січня. Ялинка, подарунки, Дід Мороз, Снігуронька, краса і казка, чекання чогось нового і незвичайного.
- Які подарунки ви отримали від Діда Мороза?

Розповідь дітей

- Січень – перший місяць року. Традиційно на нього припадає найбільше свят. Це пов'язано не тільки з новорічною обрядовістю. Зимовий період дозволяв селянам відпочити від важкої землеробської праці. Вільного часу було удосталь, тому його заповнювали різними формами дозвілля.
- 7 січня – свято Різдва – державне і народне.
- Увечері перед Різдвом, коли на небі загоралася перша зірка, кожна родина сідала до святої вечері. Ватага хлопчаків починали ходити по хатах, носили «різдвяну» зірку,переодягались у різних персонажів, або, як говорять, водили «козу». Заходили на подвір'я і, якщо господар дозволяв, заходили до хати та починали виставу з пісень-колядок і жартівливих сценок. У текстах колядок оспівувались господар, господиня, їхні діти. Колядники зичили їм щастя, здоров'я, а господар щедро обдаровував їх подарунками – цукерками, горіхами.

Інтермедія «Коляда»

Виходить на клас учень у ролі господаря і учениця у ролі господині:

Господар

Щоб у господі все велося,
Щоб у голоді та холоді
Сидіти не прийшлося.
Щоб збиралися до рідного порога
Рідні всі – багаті й убогі.
Щоб худоба завжди була сита,

Від негоди у теплі прикрита,
Щоб гніздились кури
У пахучім сіні,
Щоб велася живність
Від віку до нині.

Господиня

Хай Господь Бог
Не пускає на наш поріг
Горе, біду та непрохане зло,
Щоб завжди у цій хаті
Здоров'я та щастя жило.
Якщо будуть невдачі, то
Дрібненькі, як мак.
А краса і радість –
Як пишна калина,
А жити у злагоді та любові,
Як горішка дві половини!

Господиня

- Дай, Боже, щоб у наступному році свято зустрічати та такий же врожай з поля, саду та городу дочекатись.
- Що ж на стіл ставили?

1-а дитина: На свято готували кутю з маком,

2-а дитина: Солону рибу з червоним раком,

3-а дитина: З олією вареники,

4-а дитина: Картопляні печеники,

5-а дитина: Тертяники, книдлі,

6-а дитина: Чорнослив в повидлі,

7-а дитина: Капусту, грибочки,
А також огірочки,

8-а дитина: Підливу з часником,

Хрін з червоним буряком,

9-а дитина: Голубці з перцем –

Та все з щирим серцем,

10-а дитина: Та ще салатів і приправ –

Ось і всі дванадцять страв.

Стукіт у двері.

Діти хором

По цьому дому, по веселому,

Чи дозволите колядувати,

Колядувати, дім звеселяти?

Господар

- Просимо, заходьте до хати!

Колядники співають

Коляд, коляд, колядниця,

Добра з медом паляниця,

А без меду не така,

Дайте, дядьку, п'ятака,

А п'ятак не такий,

Дайте, дядьку, золотий.

Відчиняйте скриньку

Та давайте сливку,

Відчиняйте сундучок

Та й давайте п'ятачок.

- Далі буде свято Старого Нового року. На це народне свято у домі засівали зерном зранку, щастя бажали. Посівальниками були хлопчики, адже існувало повір'я, що вони приносять щастя в родину. Посівальне зерно не викидали, а зберігали до наступних свят.
- Різдвяні свята закінчувало народне свято – Водозреща. 19 січня вода освячувалась і ставала цілющою і магічною.

- 15 лютого – народне свято – Стрітення (закінчувало зимовий цикл). Вважається, що в цей день зима з весною зустрічається.

Учениця в образі весни читає вірш

Привітанням журавля
Вона пробуджує поля,
Небеса і ручаї
Та заквітчує гаї.
І усякий її зна,
Відгадали? Це…

- Весна!
- Які свята, Весно, ти принесла із собою?
- Принесла я свято мам!
- Так , діти, свято Жінок пробуджує весну. Це свято - державне. В цей день вітають усіх жінок – мам, бабусь, сестричок, дівчаток!

Діти співають пісню « 8 Березня»

- Далі всі християни очікують магію Великдня.
- Воскресіння Христове – одне з найдавніших і найсвітліших християнських народних свят! Воно святкується урочисто. Дівчата писали найбарвистіші писанки, а жінки пекли паски.

Ввечері матуся нас чарує –
Писанки на виставку малює.
Віск черпає
Писачком із блюдця,
Її очі
Лагідно сміються.

Її очі
Світяться у ласці.
Квітоньки на писанці
Зірчасті,
А на другій –

Півники та бджоли,

Ми таких

Не бачили ніколи.

А на третій

Олені і сарни,

На четвертій –

Рушничок прегарний…

Дивиться

І тішиться матуся:

Я у неї малювати вчуся!

(С. Жупанин)

- Великодні обряди починалися ще з Чистого четверга.Усі будівлі повинні бути почищені й прибрані. У хатах вивішували святкові рушники. А в неділю писанки, крашанки і паски святять у церкві й підносять своїм рідним, знайомим.

Чудо, чудо всіх чудес:

Істинно Христос Воскрес!!!

Діти

- Воістину Воскрес!!!
- Любі дітки! Які чудові свята у нашого українського народу! Кожне із них особливе і радісне.

Є в народу нашого чудові традиції:

Колядки, щедрівки, є і вечорниці.

Ось настав чудовий день,

Повний сонця і пісень,

Повний пахощів для друзів,

Що зібрав їх в дружнім крузі.

Виходить учениця в образі літа

В небі ластівка летить,

З вітром листя шелестить,

Воду п’є лелека,

Сонце палить, спека.

Дозріває жито. Яка я пора?

- Літо!
- У мене також багато є чудових свят. І перше державне свято, що відчиняє двері у літечко, це – «Міжнародний день захисту дітей».
- Недаремно свято дітей відзначається 1 червня – це перший день веселого літа й шкільних канікул. У цей день відбуваються численні заходи для дітей: народні гуляння, безкоштовні вистави, кумедні конкурси й ігри.

Учень

- Я знаю про дуже цікаве свято, яке називається моїм улюбленим кольором…
- Хто знає, що це за свято?

Відповіді дітей

- Так. Це «Свята зелені». Їх ще називають вдячним гімном природі, «Трійцею», і припадає це свято в основному на червень.

1 – й учень

Свята Зелені – вдячний гімн природі, -

Велось так споконвіку у народі.

Тому клечали у ці дні оселі

Пахучим зіллям і гіллям зеленим.

2 – й учень

Готували зелень у суботу:

Всю поробивши хатнюю роботу,

Босоніж йшли до лісу чи до гаю

Збирать дари червневого розмаю.

3 – й учень

Лепеха, материнка, чебрець

Заклечали і дім, і хлівець.

А галузки із липи і ясена

До порога доріжку прикрасили.

Звучить мелодія з церковним передзвоном

4 – учень

Сонечко з-за обрію встало,

З святом землю всю привітало!

В церкві дзвони радісно гомонять,

Душу і серденько веселять!

5 – й учень

Свята неділенька настала,

До святкування всіх позвала!

Дівчата поспішають в ліс чи в поле

Плести віночки на щастя, на долю.

- Ще славиться літо одним народним,
- жартівливим, веселим, але трішки лячним, бо згадуються невідомі сили природи, святом. Це свято «Івана Купала»
- В цей день дорослі дівчата пускають віночки за водою, випробують свою долю. А увечері вся молодь стрибає через багаття.

Вчитель

Ой, на Івана, та на Купала

Ватра весела шумно палала.

Заворушились хлопці й дівчата –

Через багаття швидше стрибати!

Ой, на Івана, та на Купала

Дівчина красна квіти збирала.

Гарний віночок з них виплітала,

На воду клала, ще й промовляла:

«Пливи, віночку, у край щасливий,

Де чисті зорі, де легінь милий.»

- 28 червня вся Україна відзначає державне свято **«День Конституції».**

- Конституція – це дуже важливий документ державного значення, це – Основний Закон України, в якому закладені основні правила людських відносин у межах держави.
- А 24 серпня ми, українці, святкуємо велике державне свято – «День незалежності України». Народ гідно відсвятковує цей день, улаштовуючи виїзд на природу з близькими та друзями, гуляння в парку або околицями міста, відвідуючи святкові концерти та вистави.

Учні дивляться відеофільм «Моя Україна»

На клас виходить учениця в образі осені:

Осінь, наша осінь, золота година,

Неба ясна просинь, пісня журавлина.

Бабиного літадовгі білі коси,

І дорослі й діти люблять щедру осінь.

- Золотокоса красуня-осінь прийшла до нас із щедрим народним святом «Збирання врожаю». Осінь – гарна господиня, щедра. Усього в неї доволі: і у полі, й на баштані, у саду, й на городі.

На клас виходять діти-«овочі».

Інсценізація вірша «Ходить Гарбуз по городу»

- Збирання врожаю традиційно в Україні закінчувалось яскравими, багатими ярмарками. Землероби, народні умільці, крамарі виставляли і продавали кращі свої добутки.

Діти співають пісню «Коровай»

- А в жовтні люди зустрічали «Свято Покрови». До цього свята всі польові роботи мали бути закінчені, озимина – посіяна. Із Покрови починали гуляти весілля.

IV. Узагальнення та систематизація знань

Бліц-опитування

- Як ви думаєте, чому Зелені свята мають таку назву?
- Яке свято вам одразу спадає на думку, коли згадується вогонь?
- Чи святкує ваша родина Міжнародний день захисту дітей?

- Яку роль має Конституція в житті держави?
- Коли прийнято «козу» водити?
- Яке святкове меню для Свят-вечора?
- Чому Великдень має таку назву?

VI. Підсумок уроку

- Сьогодні на уроці, діти, ми перегортали народний календар свят і зупинялися тільки на найголовніших. А скільки ще є цікавих народних і державних свят, які містять у собі цілісний колоритний світ українських традицій святкування!

- Чергування пір року – незмінне явище природи, і кожен день зими або весни, літа або осені дарує нам велике або маленьке свято, яке містить у собі народні обряди, традиції, магічні дії, пов’язані із кожним конкретним днем року, із господарськими особливостями української дійсності, з прекрасною природою нашої країни. Головне, не забувайте традиції своїх пращурів! Адже, залучившись до таїнств кожного свята, кожна людина відчуває , що від них віє магією рідної землі, це бальзам для душі, який надає сил і наснаги.